

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historica Relatio De Ortu Et Progressu Fidei Orthodoxae In Regno Chinensi Per Missionarios Societatis Jesu

Schall von Bell, Johann Adam

Ratisbonae, 1672

Cap. XXIV. De funeralibus demortui Regis, deque juramento fidelitatis
Successori praestito.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11805

330 *Initia Expedit. Christianæ ad Chines.*
illos spirituum domitores, non spiritus infestos
curant. Mulieres Tartariæ, dum lugent, or-
natū corporis, qui aliàs niger, & honestissim'
est, in albū convertunt. Pro integumento ca-
pitis, quod aliàs crinib' intortis simplicissimè
contegunt, albam vittam, sed cinguli in modū
complicatam assumunt, quā caput coronant,
vittæ appendicib' per humeros defluentib'. Sin-
gulæ baculū arundineum albā chartā obvolūtū,
manibus præferunt, dum ad plorandum acce-
dunt: egregia conditionis humanæ, quam de-
flent, vel apud idiotas symbola, ac barbaros
documenta.

CAPUT XXIV.

*De funeralibus demortui Regis deq; juramento
fidelitatis successori præstito.*

AD Regium funus, unde discessimus, post-
Aliminio revertamur. Ab obitu die poste-
ro, quæ octava primæ Lunæ fuit, circa meri-
diem loculo inclusus Rex est, vix ullus in urbe
Tartarus publico officio præerat, qui unā cum
uxore, & filiabus non advolaverit. Atria ex-
inde omnia ita redundârunt, ut quantumvis
capacissima transitum vix darent. Nobiliores
in atrium interius, aulæ Regiæ proximum re-
cepti

cepti sunt. Aliquoties omnibus simul flentibus deploratus Rex est; & quod mirum in planctu prosequendo, continuandoque servatus ordo. Tartari omnes in octo vexilla planè distincti, binis ac binis in aulam introductis postquam deplorâssent, succedentibus aliis locum concedebant. Itaque sine defatigatione comploratio continuavit: vicinis atriis cum remotioribus ultro citroque comitantem turbam euntem, redeuntemque permutantibus. Non defuerunt interim iique plurimi, qui toto triduo insigni inedia laboraverint; dum excedere atriis non auderent ipsi, nec famuli intro suppetias laturo admitterentur.

Miserus turbæ per inediam, & incommoda defecturæ P. Joannes Adamus, quartâ post Regis obitum die, per libellum Gubernatores orat; ut de publico victum communi necessitati administrarent; aut multitudinem abire domum patientur. Adesse mulieres pro imbecillitate, sexus tantis incommodis impares: Adesse viros ætate grandævos, valetudine fractos, ferendo oneri diuturno inassuetos. Vix libellum obtulit Pater, cum Gubernatores laudato consilio, confestim populum omnem dimiserunt, statueruntque, ut sequentibus tantum septem diebus Mandarinum omnes summo mane aulam ingressi

332 *Initia Expedit. Christianæ ad Chinens.*
ingressi semi-horæ spatio; quo tempore hinc
Bonzii, inde RAU sū suas deprecationes decan-
tarent, complorarent & ipsi: quo tempore ex-
acto quisque ad Tribunal suum reversus, ibi
acquiesceret, & statutum pro Rege jejunium,
menstruum videlicet, observaret. Præmise-
rat Pater perendie libellum alium, exigente
id officii sui ratione, quo descriptionem physsi-
cam corporis, ac motûs Cometæ quattuor
ante spectati complexus, simul prognostica
prisca Chinensium Sapientiæ, seu veteri fato
peregrini sideris, seu mortalium persuasione
communi, plerumque de sua felicitate multum
anxiæ, ac sibi suspectæ, mortem Principū nem-
pe, ac bella comminantis, addidit: quæ præsens
fortuna amplius nunc vulgò exaggerabat, ac
confirmabat. Eam quoque ob causam suborto
maligno phænomeno, dum gravius à morbo
periclitaretur Rex, suppressa ejus observatio,
& de eo disceptatio nuper fuit: ne ominosis ut
plurimum animis, ideò quia rerum naturalium
imperitis, & ignaris finium, quos natura, &
DEUS in agendo prætendit, aggravaret dis-
cussio novitatis aëreæ Principi molestiam, ac
populo calamitatem. Executus postea suum
munus est fructu multiplici. Per Cometæ ex-
positionem quippe juvabat plorantes, dum ista
phænomena pro signis infortuniorū juxta per-
sua-

suasionem vulgi adduceret: quasi quod cæteris arrideret oculis, novo isto inducto collachrymari cœlum publicis calamitatibus velle videretur. Consolabatur sperantes, dum pericula quæ singulis impendebant, unâ Regis morte absumpta suaderet, tanquam cœli tempestatem excusso in aulam fulmine sedatam. Timorem quin etiam intorquebat in eos, qui Providentiæ Divinæ, ac cœlestium incurii, perditè vivebant: admonitiones ajebat, & flagella improborum eminus interdum ostentari, ut caveantur, edificantq; mortales aliud præterea esse, quàm quod oculis ac consuetudine capimus quotidie, quod rebus humanis etiam potentiorum præsit. Eruditionem demum augebat literatis; cometarum causas & origines exhibens: effectus ac vires expendens: docens aut nulli, aut præ reliquis magis nemini, noxios esse, quia aspectabiles omnibus non in sequiorem potius quàm meliorem fortunam naturâ inclinantes; quia nullius æmuli aut familiares. Omnia experimentis, aut connexionione ad invicem rerum creatarum productis comprobabat. Cæterum affirmabat divinationes tantum esse mortalis audaciæ in abdita placitorum divinorū improvidè involantis: quæ sidera hæc pro internūciis agnosceret DEI decretorū, particulares per orbem

bem

hem eventus designantibus ; cuius tamen consiliarium nemo uiquam egerit. Gubernatores grato animo suscepere laborem observationi cœlesti impensum. Unâ confirmârunt privilegium Præsidis Mathematicum; ne libellos per cœtera Tribunalia præmitteret, dum tandem Gubernatorum oculis admoverentur: Jusserunt illos, ut nuper Regi, nunc etiam sibi sine arbitris præsentari. Ad hæc mandârunt, rata ut habere se Pater significaret, si è re gubernarent, si secus, fidenter admoneret, ac corrigeret. Simul, honoris amplissimi indicio, volverunt Patrem in eodem pulvinari secum accumbere.

Decimâ quartâ primæ lunæ præstitum novo Regi fidelitatis juramentum est. Singula tribunalia seorsim, ne multitudo obstaret, in interius aulæ atrium deducta sunt. Primi, ac secundi ordinis Proceres ad superius atrium ascenderunt. Ibi ante funus defuncti Regis flentes, reliquis unâ complorantibus audiverunt prælegi juramenti formulam: quâ perlectâ, ibidem combustâ simul omnes ter flexis genibus, & tertio demisso ad terram capite defunctum in testem facti invocantes, venerati sunt. Tum digressi ad Idolorum templum diverterunt. Ibi iterum ratificantes juramentum præ-

præstitum paribus ceremoniis incepta perfec-
erunt. Pater, quoniam ante Idola jurare non
erat conveniens, Gubernatores accessit, pro-
fessus se legis divinæ præconem non debere,
ante Idola flectere: quare ipsi, ut alio loco hæc
præstaret, indulgerent; Responderunt perhu-
maniter: tametsi MAFa non jures omnino;
nemo est, qui de animi tui sinceritate, & in
Regem fide dubitet. Nihilominus, quando
cum cæteris idem præstare paratus es, hos pro-
libitu, sive domi ante Dominum cæli, sive
quocunque loco facias, perinde habebimus.

Ablatis die septimo ab obitu Regis sacrificu-
lorū à funere temporaneis & storaceis tectis,
in libero atrio Proceres confederunt. Primo-
res in aulam vocati, reliquis extra ostium stan-
tibus, ac prosequenti-⁹, initium comploratio-
nis dederunt. Duravit hæc solito diutius pro-
pter Reginam matrem quæ accesserat, atque
cum gynæceo præficam agebat. Tum ex ten-
torio, quod coram funere stans ad latus aba-
cos continebat, exportata vasa aurea & argen-
tea non pauca; mensæ item, quæ funus ambie-
bant, bellaria in paropsidibus argenteis cumu-
latissimè deferentes; & coniecta in ignem omnia
unà aut conflagrârunt, aut colliquata sunt. Re-
liquo tempore, uti præcedentibus diebus, qui-
bus ad lugendū procedebatur apparitores, &
sa-

336 *Initia Expedi. Christianæ ad Chines.*

satrapæ quæque ad Regem pertinentia manibus gestantes, item equi, signa, & vexilla, aliæque ad pompam spectantia longo ordine proposita circumstabant utrinque in aditu palatii; nec nisi Mandarinis egredi incipientibus, recedebant.

Primâ secundæ lunæ idem ploratus, eadêque ceremoniæ peractæ, ipsâ summo manè Reginâ Matre assistente, & succensis iterum mensis, quarum unamquamque quatuor viri deferre vix poterant, in stragulis quoque, ac vestibus rogo injectis. Postero die ad deducendum funus convenerunt: quod retro palatium in aula propinqui collis, qui pro Regum deliciis cervos, lepores, & damulas alit, deponendum interim erat, donec Mausolæum Regale alibi construatur. Via primùm, quæ ad collem ex palatio deducit, terrâ flavâ æqualiter, & planissimè instrata fuit. Pulvis namque, qui Pequini est multus, & molestus, terrâ aggestâ per plateas compescitur, ne officiat oculis; quin etiam, ut resurgat minùs, aquâ identidem aspersâ tenetur; unâq; solidatur pavimentum, ne quàm levissimè vel pedem offendat. Eo Procere universi; atque hos inter pro ratione officii P. Adamus progressi: Omnes in veste lugubri, hoc est, albi coloris; utrinque deinceps

ceps per viam collocati, feretrum ac tumbam deduxerunt. Præcedebant Elephanti novem turriti omnes: Cameli quadraginta, frænis aureo fibularum complexu innexis, & martis pellibus, sub collo animalis defluentibus, adornati. Ferebant hi tentoria, aliâmq; supellectilem, stragulis rubris omnes instrati. Post deducebantur centum equi frænis è flavi coloris holoserico sine auro; hastilibus tamen deauratis, quæ præibant tympanistis ac tubicinibus aliisque instrumenta musica deferentibus centum. Sequebantur mallei deaurati quinquaginta; posthæc vexilla diversorum colorum, & aureis partim, alijs feris animantibus, avibus, & viginti octo constellationibus intertextis atro, ut alia quæque picta, omnino centum. Tum iterum mallei quinquaginta: quibus succedebant equi ephippiati centum: quorum ultimi triginta deferebant onera pretiosa, pannos videlicet holosericos, & vestes Regias ad comburendum. Istos à tergo excipiebant juvenes viginti, portantes singuli pharetras Regias, pluribus gemmis, & unionibus ornatas, cum sagittis & arcibus quos immediate anteibant canes venatici duodecim insigniores. Præferabatur Regio feretro per sexdecim bajulos lectica Regia, quâ vivus devehî solebat, deaurata splendidissime; atque in apice globo aureo terminata. Bajuli uno colore, eoque croceo,

338 *Initia Expeditionis Christ. ad Chinens.*
rosis aureis distincto , procedebant induti.
Claudebant antecedentium agmen vasa aurea
& argentea quàm plurima. Eminebat posthac
Regium feretrum panno aureo , hyacinthinis
nubibus , & floribus acu pictis consperso in-
stratum ; pènes ibant hastati milites , & alij
rhomphæis armati. Funus à triginta duobus
colore croceo, & apparatu aurearum intercur-
rentium rosarum vestitis deportabatur. Se-
quebatur Regina Mater in lectica purpureo se-
rico obvoluta. Tum lecticæ septem, albo pan-
no gossipino indutæ ; singulæ singulas vel Re-
ginas , vel concubinas deferentes. Non lon-
go post has spatio Magnates plurimi , pedites
omnes ac deinde Proceres universi turmatim,
iique , qui secus viam flexis genibus recepe-
rant funus Regium simul confuso ordine secuti
sunt usque ad collem sepulchralem muro antea
circumdatum. Verùm disrupto muro facilis
brevis patuit via. Primorum ordinum Proceres
subierunt atrium aulæ , ubi portitores cadaver
deposuerant : Ibidem aliquamdiu stantes com-
plorârunt , reliquis idem quaquaversum faci-
entibus. Tandem unus ex præcipuis Regulis
vinum in phiala aurea ter elevavit, omnibus si-
mul ter ad terram caput inclinantibus, Phialam
Regulus inclinatam loco sacrificij obtulit.
Ornata deinceps mensa coram feretro flori-
bus ex auro & argento intexto inspersis. De-

muu

num acerræ varijs generibus odoramentorum repletæ, ac renovatus planctus productior: donec dilatis in crastinum cæteris ritibus discederetur. Nec omittendum istud: quòd mutatis humeris funus ad collem deportatum fit. Ab aula quippe ubi assumebatur, ad portam usque palatij majorem detulerunt Regium cadaver Magnates. Hic exceptum Nobiles aulici extra portam atrij deportaverunt. Ibi demque consignarunt ijs, ad quos ex officio spectat servire viventi, eumque, quà iverit, comitari. Ante portas singulas præcipuus Regulorum, flexis ante tumbam genibus, vinum in phiala aurea repetendo offerebat, quod oblatum, manibus in altum elevatis, Tribunalis rituum Præses reacceptum seponebat, simul unà cum secuturis libaminibus postea effundendum.

Postero manè, qui fuit vigesimus septimus à die obitus, ad funus iterum omnes conveniunt, & quisque loco deputato consistens communem luctum ac deplorationem renovavit. Postea oblatione, ut heri, peractâ, diploma à Rege filio datum laudes defuncti parentis continens perlectum est. Proceres lamentatione replicatâ in atrium reversi. Quatuor interea ex præcipuis Magnatum in velo expanso protulerunt vestem defuncti Regis pellicam martiarum pellicum, cum pileo, unionibus, & gemmis in-

vertice extantibus, confito: culcitram item ex
 ijsdem martis pellibus pulvinari substerni solita-
 tam: alij cum stragulis decem, totidem muta-
 torias vestes regias: alij detracta magna ex par-
 te ab equis ephippia cum phaleris; vexilla cum
 flabellis, aureas item laminas hastis suffixas,
 ac sellam Regis gestatoriam advolverunt cu-
 mulo papyraceo, quod velum ex flavo serico
 obductum contegebat: Simul omnia suffusis
 ignibus injecta sunt: quibus additæ mensæ cum
 pannis holosericis decem millibus; aurea & ar-
 gentea vasa: pretiosam planè supellectilem ci-
 neri ac terræ redditam, unde olim emerferat.
 Jam aurum argento mixtum in rivulos deflue-
 bat, cum cingula quoque ex panno albo cir-
 cumligata renibus, de more luctûs, Proceres
 dissolverunt, unaque in rogum conjecerunt
 imposterum à luctu liberi. Veste demum fu-
 nebri eodem in loco positâ recesserunt.

Post triduum denuo reversi; sed primi dun-
 taxat ordinis Proceres, novum cum Tartaris
 cæteris, Chinenfium exclusis, funus instru-
 xerunt. Eadem per omnia ceremoniæ adhi-
 bitæ: ijsdem cum umbellis viri, aliisque signis,
 equis etiam deductis, ac camelis adstiterunt.
 Magnates qui nuper, cœlo aperto protulerunt
 vestem Regiam cum pileo unico tantum, sed
 ingenti unione in vertice adornato; hanc gran-
 di cum ejulatu in similem nupero rogum, unâ
 cum

cum aliquot ephippijs per uniones ac lapillos pretiosè distinctis, in ignem conjecerunt. Post hæc suam quisque domum reversi. Ceremoniæ istæ in centesimum diem, post brevia intervalla, sæpius repetuntur totâ urbe interim à musica & ludicris feriante. Etiam post centesimum diem continuatur honor defuncto, noctu diûque per vicissitudines excubantium Tartarorû custoditur locus, & dispositi per distributa tempora sunt varijs in locis chori, qui alternatim tubis, lituis, buccinis, aliisque luctum cientibus instrumentis triste carmen, & ad lachrymas provocans, per sylvam omnem totas noctes personent: neque hîc quoque terrarum defunt, qui disparibus tonis ab iisdem instrumentis musicis nunc convivas delectent, nunc ad funera mœrorem concinne moveant. Biennio exacto, postquam tempus efferendi ad constitutum sepulchrum cadaveris advenerit, more superioris Imperij (siquidem vetera novis hospitibus placuerint) Mandarinî omnes, illud extra portam urbis pedites deducunt. Ibi flexo poplite, solita cum inclinatione, Imperatori quondam suo supremum vale dicent. Regressuri posthæc Chinenses ad propria, paucis qui eminentioris ordinis sunt, funus ultra concomitaturis. Tartari verò non poterunt non ad usque locum sepulturæ deputatum, Pequino viginti quatuor leucis distitum, Regio Mausolæo designatum proficere.

Quid autem in hoc regio funere charissimi Principis P. Joannes Adamus? quis illi potissimum, ac singulariter sensus in luctu communi? Respondebo verbis, quæ ipse subscripsit: Ego verò inquit, luctum debeo Regi singularem; quia septendecim annis, quibus Imperio præfuit, singulari benevolentia, & amore constanter me complexus est; fecitque ad meam instantiam plurima toti Imperio utilia: fecissetque etiamnum plura, uti promiserat; nisi inopinata morte, viginti quatuor annorum florentissimus juvenis, perspicacitatis, & ingenij incredibilis, fuisset è medio sublatus.

Cæterum inconstantia humanorum affectuum illud documentum fuit, quod Regem istum, quem vivere non multo antè tædebat multos, nunc conversis studijs sui relicto desiderio maximo defunctum, plurimi sint profecuti.

Ex libellis supplicibus, quos magno numero ei quondam obtulerat P. Adamus, septuaginta selegit; in quibus consilia nonnulla suggererat, partim jam executioni tradita; partim in aliud tempus dilata: eosque ad Gubernatores detulit, qui, quæ possent prodesse, exciperent, unaque perspicerent, non sine causa Europæum abs Rege dilectum, fortunæque fuisse. Fuerit olim unum adolescentem sibi devincire promptius, quam disparis ingenij firmatæque æta-

tis

tis modò quatuor : nihilominus germana sinceritas etiam apud istos valuit. Acceperunt gratanter, quæ in medium pro incolumitate Reipublicæ publicæ privatæque sanctè consulebantur. Addiderunt & illud : quòd cùm in agnomine ac titulo, jam olim à Rege P. Joanni Adamo designato, litera quæpiam cum moderni Imperatoris nomine coincideret, postulassetque Pater, ne sinistri ominis hæc alterutri foret occasio ; uti literam hanc alterâ permutarent : Ipsi illico in vota descenderunt, ac pro eo, quod per characteres sonabat nomen *penetrantem res cælestes magistrum*, substituerunt literam quæ significet *penetrantem sublimissimam quæq; magistrum* : Reginâ matre, quæ etiamnum vivit ac favet unâ rebus Christianis, ac Patri literæ permutationem postea probante.

Restitutum quin etiam Patri per Regni Gubernatores Tribunal alterum mathematicum fuit, quod receptum intra palatium, anno superiore tradendum Eunuchis, ademerat Rex. Morem enim ille priscorum in Chinis Imperatorum profecuturus, undique Eunuchos acciri fecerat, quos per numerum multiplicum Tribunalium dispergeret, præficeretque. Interius itaque illud mathematicum collegium, futurum cùm Regia specula ad aures quotidiana-

344 *Initia Expedit. Christianæ ad Chineses.*

nas, ac manum Principis, uti penitiora quælibet Eunuchis attribuerat; ita tamen, ut illos præfides eorúmque contribules P. Adamus, aut ejus discipuli in calculo Eclipsium, & observationibus astrorum, aliáque re astronomica edocerent. Præfecturam hanc nuper Mahometanus æmulus, & nunc sciolus quidam, qui differentiam meridianorum non advertens, cavillabatur Solis in signa Zodiaci ingressum disparem, quem in Ephemeridibus pro alijs atque alijs regionibus rectè assignatum pro errore magis erroneus ipse notaverat. Verùm Gubernatores, cæteri que tribunalium Proceres facilè ambitiosorum artes edocti, atque existimationi pridem tuto conceptæ insistentes, unum duntaxat Mathematicum foris, atque in palatio esse Præfidem voluerunt.

Eunuchos à Rege nuper evocatos, & in palatium congestos; jámque supra sex mille recensitos, Gubernatores iidem, depulsis ab aula quinque eorum millibus, in ordinem redegerunt: gentem videlicet non modò inutilem, sed & planè perniciosam. Propediem idipsum facturos sese adversùs Bonzios, Táu Sum & Táu Sum sacrificulorum quisquillas, professi sunt. Oderunt nimirum deprecationes, ac ululatus immanes ac vanos istorum, quos ad cadavera personant. Item cæcas præstigias, quas spiritibus imponere & opponere nituntur.

tur. Pugnare hæc, inquit, cum Imperij hujus fundatoribus, Avis, ac Proavis Regis demortui, qui nunquam istis ritibus, nullo rationum præsidio fultis, sunt usi. Ita postquam lucra deficient, quæ per has artes probrosissimis hominibus affluunt, facilè cum sectatoribus suis seductores populi diminuentur. DEUS faxit penitus exterminari.

CAPUT XXV.

*Elogia ac Privilegia ab Imperatore Chinesium
P. Joanni Adamo Schall, ejusque progenitoribus
Patri, Matri, Avo, & Avia, in pignus
Regiæ benevolentia collata.*

Pro P. Joanne Adamo Schall.

I. Ex Cæli Mandato Diploma.

EGO DEI gratiâ Imperator, pronuntio, quòd quoties probitate, & fidelitate Virum conspicuum DEUS in mundum destinat, toties quoq; providet de Rege, qui velit & possit ejus operâ uti, eique gratificari. Nunc ergo quò hoc comprobetur, cogitavi de nomine tali, quo Vir hujusmodi sentiat diligentiam & fidelitatem suam laudari, seque illâ nobis abunde satisfacisse lætetur.

Tu igitur TA CHAM SUM Tribunalis Præses Joannes Adame, à puero Mathematicas